

Banatul Literar

REVISTA LUNARA

Director: Lucian Costin

CUPRINSUL:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din viața scriitorilor	Lucian Costin
Sonete	V. Flueraș
„	Grigore Bugărin
Galbănul împăratului	Mia Cerna
Poem vesperal (poezie)	Eusebiu Camilar
Dacii, Geții „	Lucian Costin
Cântec	Ioan J. Bănățanu
Folclor bănățean (cercețări)	Lucian Costin
Pagina începătorilor Bănățeni (poezii)	V. Jumanca, V. B.
Foileton	Lucian Costin
Cronica	Redacția

Un exemplar: 10 lei

BANATUL LITERAR

Anul I. No. 7

REVISTA LUNARA

București, Martie 1935

Director: **Lucian Costin** — Ad-ția și Redacția: **L. Costin**, Caransebeș

Administrația pentru Timișoara: Eugen Dascal Strada Mircea Vodă No.7, Timișoara IV
— Pentru toate celelalte regiuni: **Lucian Costin**, Caransebeș —

DIN VIAȚA SCRITORILOR

— Ceasuri literare —

Cu D-I Mihail Sadoveanu

Ca licean îi cunoscusem verbul grav al sufletului său moldovean prin orașele moldovene. Silueta robustă — în treacăt pe străzile Sucevei, apoi pe cele ale Cernăuților în companie cu alți scriitori români — o urmăream toți tinerii pe acea vreme între anii 1906—1912. Dl. Mihail Sadoveanu era, este și va fi o figură proeminentă în galeria scriitorilor moldoveni. Tot romanticismul acelei epoci antebelice ne însuflețea până la extaz, iar școala noastră literară prinsese în noi rădăcini adânci. O cultură literară destul de bună pentru acea epocă, de care fiecare contemporan de ai mei își va aduce cu drag aminte. Trecusem bine de cunoștințele didactice, de fondul, forma și stilul literar: eram în geana unei *vremi de creație*: o adolescență literară bine conturată pentru viitor.

Prin iarna anului 1932, luna lui Februarie, mă trezii cu o invitație dela T. Severin pentru a participa la sărbătorirea lui Mihail Sadoveanu în etatea sa de 50 ani. Firește, că știam bine despre ce e vorba: omul și opera în această fază a vieții. După sărbătorirea lui Brătescu-Voinești trebuiam să nu lipsesc nici dela aceea a lui M. Sadoveanu.

Un ger bun de Februarie și zăpadă curată, sticloasă — cu o pojghiță lucie. Dela gara T. Severin săniile șerpuiiau pe pieptul pantei bulbucate în bătaia unor raze pale de soare. În palatul cultural dau de câțiva scriitori ca Mihail Sadoveanu, apoi prefecți, primari și gazdele noastre: d-nii Teodor și Pompiliu Costescu. După o dușcă de lichide verzui, din taințele pivnițelor oltene, ne așezarăm la masă. Dl. M. Sadoveanu avea în acea zi figura gravă a ohoselii, legănându-și privirile pe pereții și fețele comensurilor. Un domn R., ședea lângă el și-i toca nenumărate etimologii cu gesturi acre și măsurate de savant. Eram în subiectul ultra-teoriilor din cunoscutul său magazin lexic „Dicționarul etimologic”.

Dl. M. Sadoveanu îi retează fosforescența retorică cu o privire lungă între 2—3 îmbucături. Eu ședeam mai departe de Sadoveanu și n'am luat parte la discuție, căci îmi era silă să fac atâtea salturi de replică, tocmai când foamea era mai ahtiată după aburii ferbinți ai tainelor culinare.

Ne scularăm. Câteva cuvinte și programa de plimbare am și făcut-o cu dl. Mihail Sadoveanu. După orele 4, o sanie zbură cu noi prin oraș

pentru a vizita reminiscentele istorice ale castrului *Drubeta* din muzeul arheologic. Apoi muzeul etnografic și celălalt cu fauna Olteniei. Gerul la întoarcere ne crispa obrajii. Un soare rubiniu din puful de ceață dunăreană ne captivase privirile calde. Limbile se descleșară cu primele silabe.

„Vezi, domnule Costin, ce feerie superbă! Dunărea nu-l lasă să răsuflă! Uite-te la el!”

„Da, maiestre, să n'o uiți în noile romane, căci Severinenii nu-și cunosc soarele lor! Eu îmi am peisajul gata pentru poezie. Rubiniul poetic diferă de rubiniul prozaic. Ne împărțim amândoi cu acest peisaj!

Meticuloși, încă odată întorși cu perspectiva către soare, urcăm scările palatului cultural. Ne înfundarăm în aburoasa mansardă dela un etaj, unde căldura ni primenea ultimele impresii în fuga zburdalnicei sănii prin provincialul oraș, o — atât de provincial iarna — și atât de sprintar vara!

Și ne puserăm pe estetica folclorului moldovean și bănățean. Primele idei săriră încopciate în ciorchine de câte 3—4 odată, pânăce le-am desprins una câte una. Era avalanșa, ce sălta din epocă în epocă. Două epoce are tezaurul moldovean.

I. Dela 1820—1855.

Cântecul și baladele — înaintea basmelor și legendelor — primau epoca de prisărie în sufletul creației și a exteriorizării artistice de fond și îndeosebi de forme.

Forma poetică își caută nuanțe adecvate semantismului specific moldovenesc. Consonantismul e în luptă dâră cu vocalismul. Aproape fiecare cuvânt are etapa lui de *estetizare* și *armonizare* cu ideea preponderentă. Astfel, până la primele colecții ale lui V. Alexandri, limba Moldovenilor iese curată, *aptă de poetizare*. *Stilul poetic se distanțează de cel prozaic*.

Că Alexandri a purces la atâtea retușări de interior și exterior în primele sale colecții, n'a putut să altereze decât ceea ce era de așteptat: chestia de exterior — lupta cu rimele.

Folclorul prozaic are în *Simion Florea Marian*, cel mai de seamă reprezentant. Vastul material adunat din toate provinciile e cuprins într'un formidabil tezaur de colecții, rămânând afară (după moartea sa) cea mai mare *botanică populară* în cartoanele volante din dulap în dulap. De nu se zgârcea, domnule Sadoveanu, fiul său *Liviu Marian*, botanica era demult publicată — dacă i-ar fi încredințat-o pentru aranjarea definitivă lui Artur Gorovei, mie ori altuia din doctrinarii folclorului, care ne sărguim cu toate genurile acestuia.

III. Dela 1855—1925.

Epoca aceasta e a teaurizării, intensificării și armonizării tuturor ramurilor de folclor.

Apogeul e în *Tudor Pamfile* cu actualul *Artur Gorovei*. *Folclorul peste tot e în perspectiva unui academism doctrinar și documentar*. Folclorul bănățean se încadrează din primele faze celui ardelean deoparte și celui oltean-muntean de altă parte. Am cutreerat toate domeniile folclorului bă-

năţean şi l-am cunoscut în aceleaşi faze de armonizare şi exteriorizare în formele sale.

Dr. Mihail Sadoveanu insistă asupra undulaţiilor de forme în proza şi poezia populară: că acei termeni de rezonanţă şi mare circulaţie ce trec prin largul ţării în migraţiunea lor, se opresc la ultima formă sau la Moldoveni sau la Munteni, Bănăţeni ori Ardeleni. Asupra slavismului de anvergură — ne încadram în orientalismul slav cu un puternic şi propriu aport.

Natura, firmamentul, fenomenele cosmogonice stau între realismul de contur popular şi metafizica cosmogonică. E un proces de concretizare a spiritualităţii unui popor şi afirmarea acestuia într'o vastă literatură — de viaţă proprie.

Dr. Sadoveanu relevă apoi simptomele unui indiferentism al poporului faţă de tot ce radiază din largul ţării spre interiorizarea spiritului nou în în sufletul popular: că prea puţin primeşte poporul sub alte forme (aluzie la revista populară editată de d-sa în zeci de mii de exemplare şi în mare parte gratuit pentru popor) *decât ale sale proprii*. Deci că poporul s'a închis din nou aproape ermetic faţă de noi ceştialalţi şi că *îşi trăieşte propria-i viaţă artistică*, cum o trăia şi înainte de Cuza.

LUCIAN COSTIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Printr'un buchet de flori

Florile ce mi le-ai dat aseară,
le-am aşezat într'o frumoasă glastră,
pe care-am pus-o 'n colţ lângă fereastră,
ca mai frumoase ele să-mi apară...

Eu m'am gândit atunci la casa noastră,
când nu ştiam încă ce-i viaţă amară
şi când mereu, mă tot urcat pe-o scară,
crezând c-o să ating bolta albastră...

Şi timpul trece repede ca vântul;
îmi pare un minut numai de-atunci...
dar... prea departe am sburat cu gândul.

Florile ce mi le-ai dat, din lunci
le-ai adunat?... te rog, nu-ţi da cuvântul,
căci doar acuma nu mai suntem prunci...

V. FLUERĂŞ

Sonete

GRIGORE BUGĂRIN

I

Cadența doinei 'n pocnete de bici
A vindecat plesnite palme 'n coasă
E spurc de grâu, lucerna ni-i fru-
Și turme grase, unde, ca aici?...

Din piatra aspră a munților am casă
Și fulger munții cu căluții mici
Copiii... opt bujori chituță... Hei, ce zici?
Și vaca și nevasta — sănătoasă. —

Mi-i satu mic — să-l iei în pălărie,
Dar tremură de hore 'ncârligate
De doine 'n... „frunză verde colilie”.
Și 'ntr'un momir și-o dușă leucă bate
Cadența vremii prinsă 'n vecinicie.
In case torc țărăncile bronzate.

II.

Din grâu de aur plămădit-am pita
Truditei munci cu sângerări pe-ogor.
Noi nu mai suntem obidit popor,
Precum crezut a fost c'a scris ursita.

Descoperiți! Și'n cântece de-onor
Primiți cohorta plugului — tradita...
Nu vă 'ndoiți, n'o credeți nimicătă,
Cântați-i imn în trâmbițe și cor!...

Simbolic, soare, sângeri luciu de coasă,
In care-mi simt revolta de țaran, —
In sânge-aprins și minte sănătoasă...

Belșug de sânge-o fi 'n numitul an...

Dar pân' atunci... drăguța mi-i frumoasă
Și satul râde 'n grânele din lan.

*) Din manuscrisul „Simfonia rustică”.

Pirotind la soare

Galbănul Impăratului

(urmare)

De: MIA CERNA

Nu sărăcia și Filimon erau necazul cel mai mare al lelii Todora, cum îi zicea acum toată lumea. Că, se dusesse pe copcă livada de meri și holda de porumb, zestrea ei dela părinți, ei, asta se mai întâmplă și altora... Că, Filimon fusese, cum fusese, era vina ei, de ce-l luase?... Că murise? Mai bine era pentru el și pentru toți, că îl iertase Dumnezeu!

Dar nu pentru toate acestea îi curgeau șiragurile de lacrimi fierbinți și usturătoare lelii Todora... Nu pentru acestea, nopțile îi erau lungi chinuri de veghe și suspinele înnecuri dese... Nu pentru acestea se bocea ea, aplecată peste răzoarele grădinii, ori rătăcind în singurătatea codrului mut, după surcele...

Copiii ei, cei doi copii ai ei, aceia îi ardeau ziua și noaptea sufletul! Și cântecul ei clocotea amar, când începea:

Puii mei, dragii mei,
Ce-ai făcut, Doamne, cu ei?
De le-ai luat luminile
Și mi-ai dat suspinele...
Și le-ai luat vederile
De mi-ai dat durerile!

Și așa era. Bieții copilași ai lelii Todora erau orbi, orbi din naștere... Ei nu vedeau cerul albastru, nici iarba verde. Nici codrul întunecat, nici livada luminoasă.. Ei nu știau cum sunt oamenii, pe cari îi cunoșteau după pași și după vorbă și nici dobitoacele, pe cari le cunoșteau după țipetele lor. Și mai presus de toate nu vedeau ochii duioși și zâmbetul dulce al mamei! Noapte neagră, nopte veșnică acoperea cu zăbranic des ochișorii lor, în care pâlăia numai luminița minții...

La asta se gândea ziua și noaptea, biata lelea Todora...

Până fuseseră mici, copilași nici nu icneau în covățica lor strămtă; iar când începuseră să umble, steteau blânzi și cumiști, unde îi așeza maica lor, pe pătucul de otavă, ori pe brăul cuptorului de lut... Și ochii lor mari, deschiși, mărgelile albastre și negre, cum erau și ei unul negruț, cellalt bălai, priveau înainte, drept înainte, cu clipiri dese din gene, cu gâtul înțepenit, cu urechile mereu ciulind cu băgare de seamă...

Până Todora era la muncă în sat, copiii, mai măricei acum, se jucau singuri acasă, cu păpuși din cârpe și purcelași de lut, făcute de mâna tremurătoare a mamei, în clipe de odihnă scurtă. Iar vecinele se întreceau, care de care să le aducă pogăciță caldă, azimă rumenită în spuză, învelită'n pânză nouă; scrob alb cu lapte îndulcit; grâu fiert cu mursă de miere, ori mămăliguță cu bruş de brânză sărată...

Codruț, mai mare, pipăia marginea blidului, trăgea mirosul mâncării adânc în pieptul lui plâpând, apoi rostea, ca un bătrân:

— Corastră de vacă.. Plăcintă cu mere... Urdă dulce.. ghicea el fără greș...

Iar seara, lelea Todora, trudită de muncă, abia îi strângea la piept și le și umplea gușulița, ca rândunica gușa puilor ei, printre ciripiri de veselie, dar și suspine de durere, ștergându-și fără sfială ochii, căci copiii n'o puteau vedea...

Când erau singuri, Miorița, mică și neștiutoare, avea veșnic câte o întrebare:

- Dușule, ce se aude acum? Și ciulea cu urechile și ochii mari, viorii...
- Un cocoșel, răspundea fără șovăire băiatul.
- Și dece e cocoșel? întreba mai departe fetița.
- Pentrucă are pene...
- Și mai dece?
- Fiindcă strigă cucurigu, răspundea băiatul și încordându-și capul,

cânta subțirel, ca cocoșii tineri...

Fetița zâmbea fericită...

Apoi băiatul îi arăta păpușa de cârpe, cu mâini și picioare de bețe. Fetița pipăia cu zâmbet luminos alcătuirea și știa că-i păpușă...

- Da cum o chiamă?
- Mioara, ca pe tine...
- Și dece nu vorbește?
- Fiindcă mama a uitat să-i facă gură...
- Să-i spui mamei diseară, să-i facă gură, că vreau să vorbesc cu ea...
- Da asta ce-i? întreba iar copilița și pipăia încet și îndelungat ceva rotund și rece.

- E măr.
- Și cum e, nee Dușule?
- E roșu...
- Tu l-ai văzut?
- Eu nu, numai mama...
- Da tu dece nu?
- Eu nu pot vedea, răspundea în sală băiatul...
- Nu? Și dece nu? stăruia îngerașul nevinovat...
- Nu știu.
- Dar mama știe dece?
- Nu, nici ea nu știe...

O scurtă gândire, apoi altă întrebare răsărea:

- Da eu pot vedea?
- Nu, nici tu.
- Nici eu nu văd? se mira ea.
- Nu, răspundea trist fratele...
- Și dece nu?
- Nu știu...

După o clipă fetița scotea jumătate de suspin:

- Eu știu, Codrușule...
- Dece?

— Pentrucă nici tu nu vezi. Și pentrucă așa trebuie să fie, dacă sunteți frați.

— Așa-i, răspundea bucurat și convins băiatul — și tăceau amândoi, lipiți unul de altul... Zâmbeau trist și fericiti, încălzii unul de căldura trupului celuilalt. Și mai cu deosebire de căldura sufletului celuilalt... Iar ochii lor, stele negre și flori albastre, străluceau mocniți în orbitele lor adânci, pecând genele le fremătau fără lacrimi...

Iată că odată, pecând săpa în grădină, lelea Todora, doborită de arșiță, se culcă la umbra unei tufe de trandafiri, cu crengile lungi, subțiri, încărcate de floricele mici galbene, crețe și mirositoare. Și cum clipea așa, pe jumătate trează, pe jumătate'n vis, iată că își aduce aminte dintr'odată de galbănușul, găsit în cureaua lui Filimon... Deslegă atunci colțul năframii și uitase de atâta vreme, și luându-l în mână, îl săltă în palmă...

Era nou, nou, și strălucea, ca para focului. Ea îl legă la loc. Se gândea tocmai ce să cumpere pe el, când dintr'odată o cuprinse o sete pătuzătoare, care îi uscă gâtulejul.. Apucă urciorul cu apă, de alături și trase cu strășnicie din el.

Dar departe de a i se potoli setea, tot mai îngrozitor o ardea. Abia puse urciorul jos și fu cu mâinile goale, când deodată țop! galbănu! la ea în palmă...

Lelea Todora legă galbănu! în colțul năfrâmii și vru să-și caute de lucru. Dar galbănu! iar se ivi în palma ei...

— Ce-i asta, își zise ea, cuprinsă de ceva ciudat...

Legă a doua oară banul la loc, dar în clipa următoare galbănu! fu în palmă-i și setea o strivea, nu alta!

Femeia se înfioră atunci și aruncă banul cât colo. Dar cât ai clipi din ochi banul fugi iar la ea...

— Tii, făcătura naibii, se cutremură ea — și parcă auzi în apropiere un răs subțirel...

Atunci străfulgerată de un gând, ochii i se umplură de lacrimi și suspină adânc și dureros:

— Bietu Filimon, bietu de el... Și făcu sfânta cruce de trei ori.

Numai decât galbănu! se îndepărtă de ea și se rostogoli pe cărare, unde rămase dăntuind pe loc.

Atunci lelea Todora prinse sapa, făcu o groapă la rădăcină trandafirului și vru să îngroape acolo galbănu! cu vraja blestemată.

Galbănu!, care decând lelea Todora își făcuse de trei ori cruce, scăpase de sub puterea necuratului, dăntui cât dăntui pe cărare, apoi începu cu glas subțire a cerși adăpost trandafirului:

Trandafire înflorit,
Dă-mi un pat de hodinit!

Dar trandafirul își zburli crengile așa de tare, încât podoaba florilor aurii se scutură ofilită și își strânse pe sub pământ rădăcinile, ca pe niște soldați. Și când galbănu! fu îngropat, rădăcinile îl deteră afară...

Atunci lelea Todora se duse la o tufă de iasomie îmbobocită și săpă altă groapă. Și galbănu! rătăcitor se rugă:

Iasomie, iasomie,
Dă-mi tu, pat mie!

Dar iasomia își adună bobocii albi, ca de o primejdie mare și porunci rădăcinilor să arunce afară galbănu!.

Și când Todora fu gata cu îngropatul, iată că și galbănu! săltă afară... Todora îl luă și se duse cu el la o tufă de stânjene!, făcu o groapă și puse galbănu! înăuntru.

Atunci galbănu! oftă:

Stânjenele, stânjene!,
Dă-mi tu, un pățcel!

Dar de groază florile stânjeneleului căzură arse, albăstrind pământul, și rădăcinile deteră afară galbănu!.

Un hohot ascuțit de batjocură, s'auzi pe aproape.

Când văzu lelea Todora fiorul florilor și al pământului și galbănu! țopăind și rătăcind în jurul ei, ca cerând ajutor, căzu în genunchi, își mai făcu cruce de trei ori, scuipe în sân și se rugă lui Dumnezeu:

— Scapă-ne, Doamne, de puterea Celui rău, pe mine și pe acest ban nenorocit!..

Și iată, că în tufa de trandafiri se stârni un vântuleț blajin, blajin de tot și toți bobocii neînfloriți se deschiseră dulci și galbeni, plini de mi-resme cerești... Și pe cărarea grădiniții se deslușiră două aripioare albe de mătase, cari prinseră a bate molcom, apoi niște piciorușe ca zăpada, apoi un căpșor cu păr auriu, inelat și doi ochi albaștri, ca cerul dimineților de vară... Și două mânuțe, ca două foi de trandafir, se împreună, iar ochii se ridicară dulce spre cer, într'o supremă rugăciune...

Și iată că galbănul rătăcitor se apropie cuminte și blând de lelea Todoră și strălucind de zece ori mai frumos ca mai nainte, se așază în palma Todorii, care nu se mai feri de el...

Și numai decât setea femeii pieri, ca prin minune...

Atunci îngerul Domnului suflă de trei ori peste galbăn și se topi în zare, ca un vis alb...

Iar în urma lui, florile prinseră a tămâia cărările, din toate puterile lor. Și lelea Todoră intră în casă zicând:

Galbănul lui Dumnezeu
Ne va apăra de rău!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poem vesperal (poezie)

Caravanele norilor,
călătorind
spre târguri răslețite 'n infinit —
caravanele norilor,
în liniște de piatră s'au oprit
la Apele-Amurgului...

...Și corturi albe, corturi negre
și vinete ca vinețiiul zării
s'au înălțat la apele 'nserării...

...Tăcuți ca morții, caravanierii,
își adăpau în apa sfântă drama-
derii...

...Liniște, fecioarelor,
vorbiți încet ca'n templele profunde
în cari ne dorm de secolii Voievozii
sub lespezile negre putrezind...
Vorbiți încet, amantelor de mâine,
căci focurile jertfelor păgâne,
la Apele — Amurgului s'aprend...

Vorbiți încet, căci caravanierii
au adormit sub corturile serii —
au adormit așa ca niște mumii,
ce dorm mereu de la începutul lumii.

Din adâncimi de zare, din torente,
se 'naltă monotone cantilene —
iar Noaptea își trimete Fetele
cu mers evlavios de Magdalene,
s'aducă pace și odihnă multă,
s'acopere cu negrele hlamide
adâncul somn al caravelor
venind din largul dunelor toride...

...Și Liniștea,
cu mâinile de ceară,
cu pași de mătase, vine, vine,
s'aprindă în Bisericile-Noptii
prinosul de făclii
diamantine...

EUSEBIU CAMILAR

DACII, GEȚII

Cântul II din „Poemul Nașterii României“

Fârtați din largul țării, voi toți din văi și munți,
 Ce Tracia ați apărât-o de atâția dușmani mari și crunți,
 Voi știți povestea lungă, ce-ați sorbit-o din paharul suferinții,
 Cum turmele de groază le-ascundeau prin peșteri ieri strămoșii și părinții,
 A viitorimei lege să o scriem noi pe ale noastre brațe
 Și să privim spre ceriuri, încotro Zamolxe cu o mână ni arată
 Un colț iluminat la miazănoapte, dincolo de-al nostru Istru,
 Străvechi meleaguri, pe-unde curge mierea vieții dela munte până la bă-
 trânul Nistru.

Voi fii, nepoți ce ați crescut lângă ai țării piept și a noastră mamă tracă,
 Să coborim iar turmele și să pornim... -ntr'acolo spre acele largi hotare,
 Să ni luăm pământul ce l-a binecuvântat Zamolxe, dela munte până la mare.
 Priviți în jur, să mănecăm cu toții... gându'ntors spre miazănoapte,
 Căci sufletul în plin polen ca mâine va surăde între iluzii coapte.

Voi Geți — de-acelaș neam și-a noast' străbună lege,
 Priviți în jur, cum joacă mieii și mioarele 'n câmpii!
 Stăpâni să fiți cu toții pe întinsurile largi și azurii
 Și-al vostru nume crească mare, în el să se ascundă Filip Machedon
 Și-atâția crai ce vor râvni să vă întoarcă aria istoriei străbune,
 Căci scris e pe alui Zamolxe frunte: un neam nemuritor,
 De il acoperă a vremurilor spuză — din nou renaște 'n altul peste secolii
 strălucind,

Pe a istoriei râvnită poartă viitorul iar scriind...

Ce culmi întinse... albe, negre, verzi sub poalele de nori,
 Și cum se joacă ziua cu amurgul, ce-o pândește dintre ulmi
 Ce mare de cristale și rubine tremură acolo sus pe culmi,
 Iar turmele se 'nfundă 'n grasul verde... mana cea dintâi,
 Pe care noi vom odihni în prima noapte — primul căpătâiu!
 Cum ne sărută brazii și stejarii cu frunzele ispititoare,
 Iar buzele ni cer pentr'un sărut plăpândeale izvoare!
 Și iarăși soare... brațele se'ntind în larg o pajiște să o măsoare
 Și alte două trei... Binecuvântat fii tu pământ,

Din care noi azi—mâine 'om încropi în sacrul muncii cânt!
 Binecuvântat fii tu pământ și brazda ta și-o sărutăm,
 Ai tăi să fim — sub mâna lui Zamolxe noi jurăm!
 O țară tu să fii — hotare noi cu ale noastre brațe azi îți dăm
 Și Dacia tu să te chemi —
 Frumoasă, mândră 'n ale viitorimei vremi!..

LUCIAN COSTIN

Cântec

Adu vin crăsmare 'n grabă...
Adu vin, ce te cadești?
Și de cineva întreabă
Dece 'n crăsmă ziua albă
Mă găsește, să-i șoptești...

Că voinicul dela masă,
Un pribeag fără noroc,
N'are țară, n'are casă
Și tot bea, că lui nu-i pasă

Lumea dac'ar lua foc...
Dar să nu te pună dracul,
Cârciumare, om sucit,
(Că îți fac pe dată vacul)

De vei spune, că săracul
De bețiv, a îndrăgit
Doi ochi negri ca și mura,
Și să-i uite-acum — tot bea,

Ochii ce-au mințit și gura...
El în vin își 'neacă ura
Că nu poate a-i uita.
Și oftând, voinicul chiamă

Implorând și iad și zei,
Să sfârșească' această dramă,
Moartea, ca o blândă mamă,
Să îl ia la sinul ei...

IOAN I. BANĂȚANU

Cercetări asupra folclorului bănăţean

— Ghicitorile —

XIX. GRAUL.

- a) *In holda albă și deschisă
Cu sămânța neagră închisă
Ea tot râde și vorbește
Cu acel care o sădește.*

R. Botoș, Slatina Timișană-Severin

Prin structura ei, bine încheiată în elementele versificației, vechimea ghicitorii se cunoaște imediat, adică e recentă. Localizarea e perfectă. Determinantul din versul al 2-lea e complet deghizat în al 3-lea în cele două verbe râde-vorbește.

b) *Capul meu prețuiește aur, ba mai mult decât aur; oamenii îmi taie picioarele și îmi zdrobesc trupul; eu îi dau viață cui îmi dă moartea.*

I. Potoceanu, Ciclova Română-Caraș

Altă ghicitoare foarte recentă, care n'a primit încă structura versificației. Determinantele:

1. *Capul prețuiește aur,*
2. *Oamenii taie picioarele — zdrobesc trupul*
3. *Dau viață cui îmi dă moartea.*

- c) *Ce-i frumos la stat
Și bun la mâncat?*

I. Daia, Boloașnița-Severin

Elementele simple nu completează determinantele, deși în aparență ambele versuri se apropie de esențial.

- d) *Grâul și pleava.*

*Am doi cai: unul slab și urit, celălalt
frumos și gras.*

I. Potoceanu, Ciclova Română-Caraș

Elementele comparative se completează prin alternanță, alt mijloc de deghizare a semnificației.

- e) *Varianta.*

*Boul cel slab sare peste gard,
iar cel gras șade jos, nu poate.*

I. Drăguleșcu, Plugova-Severin

Componentele comparative se completează prin adjectivele slab-gras, verbele: sare-șade.

Determinantul prin *boul* natural că e deghizantul principal care căuta substituirea.

f) Varianta

*Am doi boi,
Unul sere gardul,
Iar celălalt șade jos.*

I. Șăiman, Sacul-Severin

Forma rudimentară a versificației e interesantă, fiind de dată recentă — nu are încă rimă. Vechimea îi va aduce ulterior structura rimei. Verbul sere se aude adesea prin Caraș, rar prin Severin.

XX. IARBA ȘI TRANDAFIRUL.

Curtea-i verde, domnul roșu.

L. Șandru, Sadova Nouă-Severin

Conferă analogia prin sens la *castravetele*.

XXI. LEMNUL.

*Cresc departe,
Cresc la munte
Iar când acasă mă aduce,
Bucățele mă face.*

A. Lazăr, Zlagna-Severin

Determinantul e în caracterele descriptive de circumstanță, semnificația e în ultimul vers.

XXII. MACUL.

Stejar verde, vârju-i arde.

G. Bogdănescu, Crajnia-Severin

Analogia culorii bujorului și macului e ca și la alte plante evidentă, de aci analogia de sens. Conferă la *bujorul*.

XXIII. MĂRUL.

a) *Jumătate roșu și jumătate alb.*

(Mărul înflorit)

C. Cimponeriu, Jupa-Severin

b) *Când e și mărul cel mic bun?*

(Când nu e altul mai mare)

Gr. Matica, Domașna-Severin

Nota umorului din ghicitoarea doua reiese clară.

XXIV. MAZEREA.

Ce s'ar sui la cer și n'are scară?

C. Paidola, Pârvova-Severin

Analogia pentru mazere și fasole e obicinuită ca și la mac-bujor, ciupeică-varză, etc..

XXV. NUCUL.

*Nalt ca casa,
Verde ca mătasa,*

*Dulce ca mierea,
Amar ca fierea.*

I. Smultea, Teregova-Severin

Elementele descriptive dau semnificația prin intermediul adjectivelor și substantivelor.

XXVI. NUCA.

a) *Sus creșcu,
Jos căzu.*

L. Rada, Prisaca-Severin

b) *Ce răsare în vârf de deal?*

E. Raichici, Rusca Montană-Severin

Ghicitoarea doua e de o semnificație caracteristică, căci esențialul e copleșit de verbul resare, iar circumstanța „în vârf de deal” denotă pe departe aluzia, unde crește ușor nuca, adică și în vârf de deal.

c) *Sus ca o casă,
Verde ca mătasa
Amară ca fierea,
Amară ca fierea,*

St. Mateșvici, Topleț-Severin

Variație la *nucul*; prin analogie trece sensul la fructul: *nuca*.

d) *Miezul de nucă.*

Patru frați într'un cojoc.

M. Drăgiiă, Prilipeț-Caraș

e) Variantă.

*Patru frați,
Intr'un cojoc îmbrăcați.*

L. Părvulescu, Plugova-Severin

f) Variantă.

Patru frați sânt acoperiți cu o piele.

A. Lazăr, Zlagna-Severin

g) Variantă.

Am patru frați îmbrăcați într'o cămașă.

I. Pepa, Domașnea-Severin

h) Varianta.

*Patru frați gemeni născuți,
Toți îmbrățișați crescuți,
Oricând îi vezi la un loc
Imbrăcați într'un cojoc.*

R. Botoș, Slatina Timișană-Severin

i) Varianta.

*Patru frați gemeni născuți,
Toți patru născuți la un loc,
Și învăliți într'un cojoc.*

P. Purdele, Gârbovăț-Caraș

Variantele de mai sus prezintă un interes, cum au pierdut prin migrațiune câte 1—2—3 versuri.

Semnificația e ușoară prin caracterele descriptive.

j) Varianta.

*Patru frați într'o cămașă
Din lăuntru îndulcită,
Iar afară amărâtă.*

I. Gheșban, Pădureni-Severin

Alternanța într'o cămașă, din analogia *gemeni născuți*.

k) Varianta.

*Patru frați stau într'o odaie
și n'au nici lumină nici soare*

V. Roșu, Sacul-Severin

l) Varianta.

*Am patru frați voinici
Câteși patru mici
Toți grămadă la un loc
Invăliți într'un cojoc.*

N. Jompan, Marga-Severin

n) Varianta.

Sânt patru surori în două cămăși.

R. Șoimu, Domașneș-Severin

n) Nucile.

Ce-i hurduc-burduc în podul boeresc?

M. Belba, Mehădia-Severin

Determinantul e în jocul cuvintelor hurduc-burduc, valori deghezante ale esențialului.

LUCIAN COSTIN

Pagina începătorilor bănăţeni

(poezii)

PRIBEAG

Drumeţ spre nesfârşire, spre vecinic adevăr,
 Drumeţ spre enigmatic şi-adânc necunoscut
 Pe drumuri năumblate, pe drum în zări pierdut,
 Cu dor de altă culme spre-al culmilor şirag,
 Tu treci tot mai departe, necunoscut pribeag...
 Şi în orânduiala acestei lumi micuţe
 — Nimicnicii umane, pe drumuri prăfuite —
 Tu calci colindul unor iluzii risipite;
 Cu gând uitat de lume şi viziuni de mag
 Tu treci tot mai departe, necunoscut pribeag...

De-o vecinicie-i drumul ce-l calci de vecinicie,
 Desgropi neînţelesul cu legi neînţelese,
 O pânză de-alte gânduri ursitele îţi ţese,
 Invinsă-i nesfârşirea de-a gândului şirag,
 Tu treci tot mai departe şi ai rămas pribeag.

V. JUMANCA

TACERE

in jurul meu păşesc tăceri
 Şi sufletul se nălţă ca o melodie
 Spre tine, care te-ai născut ca ieri
 Din clarul clipelor streine de urgie.

II.

Te simt aproape şi odaia mea
 Unde veghez preludii şi decline
 Privind la ieri şi azi, cu ea
 In rând mereu vorbind de tine.

V. B.

FOILETON

REȘIȚA

— Instantanee, impresii —

Voiam să cunosc și acest furnicar biglot în creerii munților. Era o ceață de Noemvrie cu un soare libidinos prin volbura de nori. În lungimea Reșiței de 7 km., cu străzi simetric croite am ajuns în inima orașului, unde arterele de comunicație sunt atât de întortochiate, că nu mă puteam urni doi pași fără să întreb pe trecători. Intr'un restaurant oareșcare lume mixtă și șoapte doldora pela mese. Era sala „Oltenia” cu bunul ei patron, răscolit totdeauna de gânduri rătăcitoare pe fețele somnoroase la ora 12, de amiază — în sărbători, când cei mai mulți își târaie picioarele după un somn greu al unei nopți cu lună... în colțurile obscure, ale restaurantelor reșițene.

Cu orice cot te atingi numai de directori și inspectori puhavi și reci, ce te urmăresc cu privirile lor chilometrice. Resare dintr'un colț un monstru cu ochii șireți, ce-și zice că e și ziarist. Imi cobește o lungă tiradă între două-trei intermezzo de sughițuri alcoolice. Și apoi... că ar fi fost și el profesor pe undeva. Mi-a cobit rău în clipa aceea. Voiam să cunosc această cetate a oțelului și a tuturor promiscuităților. Burghezii români bine închegați în societăți culturale-muzicale — cam la periferia centrului oțelit, în care pulsul vieții svâcnește toată ziua din uzinele uruitoare, iar noaptea sub călcăiele dancierului parfumat și alintat de formele șoldurilor obsedante.

După planul meu — ziua grea de încercare, cobită atât de rău de un pseudo-ziarist dela spatele unui inspector — era cea de 6 Ianuarie. Dera-para am făcut-o în chiar 1 Ianuarie cu pașii lascivi și neîncrezători. Am avut însă și oameni de inimă, cari cu concursul de largheță al burghezilor români și câțiva inimoși germani (în frunte cu destoinicul profesor *Hean*). Zile de pregătire și alergături cu cerberul Reșiței, vânjos în sobru-i caracter din cap până în picioare. O statuie vivantă și dominantă a voinței, bunătății și consecvenței. Acesta e profesorul *Constantin Chiraș*, brav bucovinean. Dacă ar pleca odată de pe acele meleaguri, pe cari zburdă Bârsava — între umerii înalți ai zidurilor grozave — ar fugi întreaga Bârsavă după el... din cetatea Gomorei bănățene.

Cuvântul sacru al literaturii noastre din graiul viu și palpitant al acelora, cari se sacrifică pe altarul cărții — scriitorii români — rar răsună. După atâtea conferințe literare-științifice pela București-Craiova-T. Severin și unele centre bănățene (Timișoara-Lugoj) trebuia cândva să fie la rând și această Reșiță.

În programul select literar-muzical rezervasem un punct unui tânăr colaborator reșițean al revistei mele „Banatul Literar”. Infrigurat mă așteptase încă în Noembrie la coborîrea mea din tren. Ceasuri literare, școală literară între 2—3—4 șprîțuri cu el. Orice subiect îl străfulgera. În 4 Ianuarie îl chemasem cu vraful lui de hârtii, să-l ascult și să selecționez materialul: 2—3 poezii pentru scena festivalului meu. Tânăr, voinic — însă cu o voce bizară de artificiu, ca după 5 zile de insomnie — flăcăul de 22—24 ani, care trebuia să cutremure o sală cu glasul sonor! I-am recitat produsele sale cu vocea scenei, cu acentele grave-acute pe timpanele silabelor și ideilor. Elevul recalitrant însă... a strâns frumușel hârtiile și a plecat jenat. Ce a urmat pe scenă, nu mai uit în toată răsuitarea mea. Domnule I. M.!... Uff!

Tot în seara de 4 Ianuarie mă obseda dela o masă cineva cu alt punct, ce l-aș putea acorda. Mă jenam să-l refuz pe al doilea reșițean Gh. C., ce se legăna dulceag în fumul unei țigaretete pe scaunul, care-i adăpostea masa cărnoasă a 5 titluri de decor intelectual. În câteva clipe îmi scoate o hârtuție, destinată scenei — o parodie prinsă copilărește pentru un ceaiu dansant de figurine. I-am spus prietenește că pentru scenă îmi trebuie ceva artă, chiar parodie de ar fi. A doua seară (5 Ianuarie) mă retrag cu el într'un colț, în credință, că îmi vine cu mult material de selecționare. Mă trezesc cu aceeași parodie și scuze lamentabile, că e mare surpriză *această* capod'operă pentru publicul dornic de... hm!

Resemnât mă decid să-l admit pentru programul meu, în speranța, că între celelalte puncte serioase ale programului pur literar-muzical ar trece așa o parodie între sughițurile ușoare ale zâmbetelor feline de circumstanță reșițeană.

Ptiu — drace! Minune! Un răcâit grav de mâini și picioare se auzi prin sală. Câțiva interesați au pornit-o cu un torent de aplauze și râsul limfatic-haotic îmi salvase pentru moment teama să nu cadă cortina ca o anatema pe capul lui Gh. C.

Ce mai lucru! Fenomenal! Misterele baladei bănățene ori celelalte puncte prețioase de artă depe celebrele scene ale altor orașe... rahat pentru Reșițeni! Aci cultura-educația literară e atât cât ciupercile depe mālurile Bărsavei! Pe scena Reșiței trebuie a *doua uzină*, în dosul culiselor... *uzina de parodii*. Să strânute cucoanele de răs și bărbații să-și bătătorească călcăiele nervoase în picioarele răbdătoare ale scaunelor. Da! Onoare excepțiilor, ce le-am cunoscut! Incolo Reșița e Gomora banului și stupefiantelor ilariante Gevuseară până în zori, din care cavalerii ordinului celui nou din Timișoara își au resursele lunare de publicistică poroioasă și oglinda presei reșițene.

Greșeli enorme de educație socială românească de sus în jos (d-le Al. Ppp) și de jos în sus. Unde e cultura și puterea de creație a atâtor așteptări de astăzi și de mâine! Busola sufletului românesc în Reșița nu mai e la punct, ci într'o divagare stranie pe coardele prezentului nostru.

C R O N I C A

A murit scriitorul bănățean Damian Izverniceanu. *Numărul de Paști e închinat acestui scriitor.*

Redacționale, administrative

Redacția mulțumește din nou tuturor abonaților, prietenilor și admiratorilor revistei „*Banatul Literar*”, cari ni-au încurajat opera de început

Sunt unii abonați, cari abia dela No. 5—6 au început *restituirea*, reși au subliniat îndeosebi munca istovitoare și neprihănită a celor 25 de ani de activitate literară a directorului revistei noastre (1910—1935). Din Ianuarie până în prezent a conferențiat d. Lucian Costin în următoarele centre despre „*Geneza Baladei Bănățene*”: Reșița, Teregova, T.-Severin și Caransebeș.

Ținem în curent pe onor. abonați și cititori, că datorită altor circumstanțe tehnice s'au strecurat atâtea erori tipografice în No. 5—6, apărut la Tipografia Națională în Lugoj. Ne vom strădui să înlăturăm și aceste neajunsuri tehnice prin trecerea revistei „*Banatul Literar*” la București.

*

Administrația îi roagă stăruitor pe toți restanțierii abonamentelor să se grăbească a le achita, căci a susține publicații periodice numai din abonamente — e o regie foarte grea.

Ținând *neechitabil și pe nedrept* No. 1, 2 și 3—4 în dauna altor abonați noi, ce le așteaptă aceste numere pierdute din *indiferența* unor domni.

Schimbul revistei noastre cu alte reviste-ziare se va face *numai cu acelea*, cari vor anunța *totdeauna apariția* și sumarul din „*Banatul Literar*”. *Deci pe viitor numai acestora li vom trimite schimbul.*

Didacticism — academism

„*Convorbiri Critice*” reapar în locul buletinului d-lui M. Dragomirescu.

Urmărind atâtea publicații inegale ca valoare, foarte prețioase însă ca orientare asupra publicisticii noastre actuale — am dat de frumoasele articole cu atâtea probleme grele ale d-lui M. Dragomirescu, răsfirate prin nenumărate frontispicii ale revistelor-ziare din țară și complet retușate în fondul și forma lor de mâinile eminentului profesor în cadrul unor probleme didactice — a unui nou congres preconizat de d-sa. Distanțându-se dela aureola *academismului* la celălalt pol — al *didacticismului*, epuizându-se în rotunjire atâtor chestiuni noi în articole de foileton doctrinar, prăfuindu-se colecțiile buletinului de literatură în dulapurile seminarului d-sale, văd ca

statul și îndeosebi universitatea (cu atâtea fonduri inepuizabile) nu vede această lacună atât de crasă, când problemele academice de anvergură universitară-academică n'au măcar un organ, *un buletin de publicații*.

*

Glondis (episcopul Sașilor) și *Pacha* al catolicilor.

În traversarea mea peste toate meleagurile stării culturale-literare-artistic-publicistice la conștientizării sași și șvabi, m'am oprit asupra unei acute chestiuni: *divagarea și excentrizarea* a două grupuri de Germani în România de blocul cel mare al Românilor, care cu atâta simpatie li întreține entitățile lor culturale lângă sufletul Românului. Grupate în 2 mari mase, conduse spiritualmente de cei doi pontifi, au în fața lor numai obiectivele proprii de separațiune — *fără contingente de simpatie și suprafață măcar cu noi Români*.

Acest rol odios îl are îndeosebi episcopul *Glondis* din Sibiu, atât de îngâmfat (chiar față de Sașii săi) *față de modestul academician Dr. I. Teutsch*, antecesorul său — cu care discutam ore întregi în biblioteca sa (în 1919) noile probleme culturale ale Sașilor și Românilor în cadrul României Mari.

Sașii au crezut, că și un bun orator li-i suficient ca urmaș al marelui episcop Teutsch și l-au ales, neavând poate altul pentru moment. Astfel refluxul problemelor actuale între Sași și Români se datorește în mare parte deficiențelor episcopului *Glondis*.

Episcopul *Pacha* e însă un suflet nobil, perspicace și volubil. Calități frumoase afară de indiferentismul jenant, ce-l are față de Români prin necunoașterea multor colaboratori ai săi cum ar fi Totus dela Piarști și alții.

Generația tânără creatoare în Banat

Spicuiind prin toate colțurile presei actuale, a Banatului îndeosebi, am dat de multe noutăți, titluri anunțate ale tinerilor noștri bănățeni. Mulți din aceștia își fac stagiul prin colțurile ziarelor provinciale, în năduful neorientării critice-estetice. După câțiva ani se eșalonează cu 2—3 volume, ce abia s'au strecurat printre 200—300 cititori răbdurii. Artei nu-i aparțin încă și nici nu se trudește să se apropie de această pretențioasă tangentă. Volumașii face traseul dela un târgușor până la celălalt, până ce se retrace în ultimele 5—6 exemplare în decorul unui dulap, deschis cu mare sfiială în zile de sărbători.

Mulți din generația anilor 1919—1930 au făcut un drum de Canossa până la X și au ascultat cu răbdare retușarea stângăciilor și îndrumarea literară — alții iarăși s'au jenat până la maieștrii artei, mulțumindu-se cu idolatria copertelor pompoase. Câțiva se ridică acuma trecând mai repede peste stagiul greu al *poeziei și nuvelei*. Ei, dar al *teatrului!* Peste piesele populare nu apare un candidat serios. *Epigrama*, în schimb, a devenit o

molimă; fără ea nu există variație în numărul publicațiilor. Devenind banală prin însăși banalitatea ei afișată, își va găsi singură exodul vaporizării.

Presă capitalei și presă provincială

Cine se orientează prin presa Capitalei urmărind titlurile și subtitlurile de actualități, foiletoane și diferite altele — va vedea cât de greu e a afla (numai în unele ca excepție) ratarea problemelor în haina scârboasă a injuriilor, calomniilor, animozităților de ordin personal.

Nimeni nu se coboară de pe culmea unei probleme în prăpastia urii și a răzbunării; ținuta academică e a echității sociale de retransare subtilă și demnă de titlul mânei purtătoare de condei. A te erija în mare dirijor al orânduirilor noastre fără pregătirea necesară, devii provincialul provincialilor evitați la orice colț cu subtilul pseudo-ziariști incorigibili. Acest mahalagism, infiltrat în presa bănățeană dela Orșova-Timișoara-Oravița (cu cunoscutele excepții) nu cadrează cu însăși demnitatea presei, al cărei ideal e altul decât cel trâmbițat. Deci afară cu trambulinele din presă. Și acest mahalagism cuprinde acum masele, instituțiile etc. Ajunge o pârăitură de rachetă și toți o admiră cu ochii împânziți de grosolăniile batjocoritoare. Și admirația de moment se preface repede în scârba colțuroasă a disprețului. Astfel am anunțat apariția gazetei „Suflet Nou” din Comloșul Mare ca un suflet regenerat al psihozei actuale la noi în Banat, o publicație demnă de imitat în toată întinderea Banatului. E o recreație dulce, apariția acestei gazete ilustrate cu articole frumoase pe toate paginile — nu de acelea, pe cari le lepezi din mâni cu lapsul unei salive de desgust și dispreț.

REDACTIA

Răsfoind și citind,

Estetică și părți apologetice asupra picturii de Leonardo da Vinci.

Lucrarea completă o pregătește în limba română P. Mușoiu pentru biblioteca revistei „Ideea” (București, Str. Popa Soare, 69). Traducerea și sistematizarea anunțată de autor am primit-o în fragmente foarte prețioase și revelatoare asupra artelor pictura — sculptura — muzica — poezia. Paralelele sunt de urmărit la fiecare artă în fața altelei; deaceia aștept terminarea operei complete.

Pentru orientarea cititorilor noștri voi indica titlurile câtorva capitole, paralela între pictură și sculptură.

Povețe și Rețete pag. 37—50—72.

Perspectiva, desenul, modelul, proporțiile, anatomia, figura, mișcarea, expresia, compoziția, clar-obscurul, culoarea, draperiile, peisagiul, aerul, apa și muntele.

*

„Horia”, poezii de Aron Cotruș, Varșovia 1935.

În ultimul moment am primit marea noutate literară „Horia” a con-fratelui Aron Cotruș, cu care am colaborat la prima revistă literară bă-nățeană „Banatul”.

E anul lui Horia, Cloșca și Crișan — la cari trebuia să se gândească amical Cotruș, bunul confrate în arta noastră poetică. Am răsfoit și bine răsfoit cartea. Masivitatea poeziei lui Cotruș am regăsit-o și în acest volum, o frumoasă surpriză literară.

Citez pentru orientarea cititorilor poezia

„Somnul vrut-a să mi-l aducă”
 „Somnul vrut-a să mi-l aducă:
 sfântă nălucă..
 de pe roată ca de pe-o stîncă,
 din uitătura-i adîncă
 simții că mi-aruncă
 o cruntă poruncă,
 poruncă pe care, ca un lunatic,
 s'o samăn sălbatic,
 s'o împrăștiu păgîn
 din rumîn în rumîn,
 pe uliți, în carte,
 pînă la moarte...”

*

LANURI, an. II No. 17.

Am revăzut-o răsfoind cu atenție. Articolul „Centraj interior?” a lui Ladn.iss-Andrescu, apoi altul despre Iser. Poezia incoloră. Cronicile bine. E o revistă bună cu un cadru suficient și mediu special de afirmare.

PAMANTUL, an. IV No. 92. Dl. Eugen Cialic a ridicat-o revista-gazetă la un nivel demn de invidiat. O citesc cu mare bucurie, căci are articole foarte prețioase. „Peste mări și țări” e o pagină delicioasă susținută de D. Alecu și Radu Cosmin. Apoi celelalte iarăși bine cu o cronică sumară

și precisă a tuturor revistelor și ziarelor. O recomand cititorilor de dincoace de Carpați cu toată căldura.

PROMETEU, an. I No. 9—10 (Brașov). Antetul revistei are în program la fiecare număr articole variate, în cari cititorul află totdeauna idei și culori din domeniile artelor, filosofiei, esteticei, medicinei etc. În programul revistei vin apoi celelalte varietăți literare. Recenziile au în pana directorului Bran-Lemeny busola de orientare.

Un fapt așteptat era desmembrarea și apunerea revistei „*Brașovul Literar*”, susținut cu greu de C. Pavelescu până la moartea sa. Bran-Lemeny rămâne la revista sa „*Prometeu*”, care are alt rost în viața literară a Brașovului.

Ediția germană a multiplelor sale articole răsfirate prin ziarele brașovene înainte de 1914 o așteptăm cu mare plăcere.

ORIENTARI (Moinești-Bacău). — sau cum trăiește și moare o revistă. Fondată cu un mare număr de sprijinitori și-a epuizat complet forțele anunțând încetarea. Greșelile — dela cap — directorul C. R. Crișan, camuflat cu o pletoară de băețași poetaștri, ce au „triluit” vr'o câțiva ani mâncând hârtia și răbdarea tuturor. Indiferența lui Crișan față de atâția literați consacrați și-a pecetluit-o singur cu băețașii lui.

ERA NOUA din Youngstown-Ohio și VIAȚA NOUA din Detroit-Michigan. Două ziare românești dela frații noștri din America. Stilul îngrijit, probleme locale americane. Reproduceri literare din scriitorii români. Propriile lor încercări literare sunt sub nivel. Viața de familie și societate e susținută cu mare vioiciune.

VRAJA MARIÍ din Constanța a d-lui Sorel Avramescu evoluiază tot mai mult. Punctul de atracție, punctul central e marea în variatele ei subiecte de poezii. Li-ar trebui vigoarea artei, căci fără aceasta nu poate trăi o revistă decât doar din rezerve de fonduri.

AVANTUL din Petroșani e un ziar bine redactat de Taloescu, directorul acestei publicații. Foarte bun pentru Valea Jiului. Din numărul 17—24 Februarie menționez eseul lui A. Miereanu despre Eminescu în „*Filosofia Luceafărului*”. Apoi articolul „*D. Iorga ne pândește*”... Subliniem și noi utopiile d-lui Iorga, care propune și dispune... Apocaliptic dictator al opiniei publice! Numai că cine îl ia pe Iorga în serios?!

IDEEA NAȚIONALĂ din Buzău, Februarie 1935. — Mulți m'au întrebat de numele d. N. N. Manolescu admirându-i articolele sale, între cari ultimul e „*Statul cultural al muncii naționale*”. Dl. C. Tomulescu scrie bine și precis despre opera eminentului estetician Mihail Dragomirescu, care l-a încurajat mult și pe directorul acestei reviste; ca cititor și admirator al „*Convorbirilor Critice*” l-am dori iarăși în fruntea acestei tribune literare, căci buletinul institutului n'a pătruns încoace deloc. Dl. *Nicolaie Rusu*, conferențiarul d-sale, are din nou prilejul să rezolve o problemă: sau a buletinului sau a „*Convorbirilor Critice*”, căci „*Convorbirile Literare*” s'au împotmolit... tocmai în limanul așteptărilor noastre, grație mediocrității unui E. Ciuchi și altor poetași.

GLAS ROMĂNESC din regiunea secuizată. Mi-o trimite gazeta d. Octavian Dobrotă, un inimos român, ce se luptă al IV-lea an cu editarea acestui organ în săcuime. Destul de bună gazetă pentru promovarea și temeluirea programei de *recucerire a elementului românesc secuizat în parte*.

SUFLET NOU din Comloșul Mare (T.-Torontal-Banat). — O foaie culturală și politică. Și No. 2 din 15 Februarie 1935 are articole frumoase.

„Administrație — nu politică”, „Să fim un popor sănătos”, „Numerus clausus”, „Cum ar trebui să fie statul țărănesc”, „Din trecutul Cenadului”, „Realitatea satului bănățean” și altele. O recomand în tot Banatul ca o eminentă publicație pentru orientarea orașelor și satelor noastre din Banat și alte părți.

FEMEIA SATELOR din Deva, anul I No. 1, e noua revistă feminină cu aceleași rosturi: orientarea vieții noastre rurale din perspectiva femeii românce dela țară. D-na M. Pârvulescu, soția unui locotenent-colonel, e directoarea revistei. Iată un rost sublim al doamnelor din înalta societate a orașelor. Articolele primului număr sunt: „Calea femeilor dela sate”, „Portul nostru național românesc”, „Nu haina face pe om”, „Lăsați să intre soarele în casă”, „Hărnicia”, „Cum se face supă”, „Hrănirea copilului cu lapte”. Restul literatură pentru popor.

NOI e revista, tribuna românismului creator, dirijată de Tiberiu Rebreanu la Cluj. Subliniez unele din programul acestei reviste specifice:

1. Revoluția românismului creator.
2. O mare mișcare de organizare românească.
3. Un conducător — dictatura națională a interesului general.
4. Sancțiuni, reforme și măsuri radicale.
5. Un nou stat, totalitar, statul producătorilor.
6. Națiunea armată.
7. O soluție națională de salvare.

Deci un vast program de acțiune. Idei identice, ce le propagăm și noi dela această tribună în domeniul *literar*. Regenerare prin arta frumoasă și nu pseudo-arta (în literatură).

HOTARUL din Arad. O revistă bine condusă de Al. Negură cu valori și non-valori. Echitatea cere să i-o spun și asta. Peste tot se prezintă bine. Urme vădite de prejudecii față de noi dela B. L., fără cauze — deci și fără efecte. Lucrul principal: revista să fie la nivel.

Despre revista „Azi” imi rezerv timpul și spațiul pentru alt număr al „Banatului Literar”.

„STEFAN JIANU”, broșură scrisă de d-nii prof. Constantin Rudneanu, prof. I. David, asesor Moacă, referent N. Corneanu și preotul A. Uroș-Doloveanu pentru meritele deosebite ale regretatului asesor consistorial Șt. Jianu, mort în Noembrie 1918. Eparhia Caransebeșului a avut în acest inimos și mare bănățean un reprezentant valoros, pentru care ridicarea unui bust e atât de actuală. Autorii evidențiază lupta acestui mare luptător pe teren bisericesc — școlar — cultural. Cu prilejul ridicării bustului cred că va apare o monografie mai mare, care să cuprindă un material informativ cât de vast, căci anni labuntur... et opera manent.

ATHENEUM an I No. 1, Iași 1935. E revista de ideologie și știință a liceelor militare. Sub destoinica redacție a prof. Mihai Uță, directorul altei reviste ieșene „Gândul Vremii”. Numărul prim are articole frumoase „Psihanaliza visurilor”, „Ereditatea în lumina ultimelor teorii”, „Valoarea socială a religiei”, „Justificarea războiului în opera Sf. Augustin” etc. Apoi o bogată și foarte judicioasă cronică. Tinerii reviste îi urăm un viitor frumos.

Tot din Iași am primit la redacție altă revistă interesantă „Manifest” anul II No. 1. În felul ei mi-a impus. Deși cu alururi moderniste, totuși simpatică în înfățișarea ei artistică. Redactor e G. Ivașcu. Ținuta dârză față de îngâmfatul E. Lovinescu o subliniem și noi cu satisfacție.

LUCEAFARUL No. 2 și No. 3, Timișoara 1935. Frumoase numere cu material selecționat, bine redactat. Problemele bănățene se sporesc dela număr la număr. Dl. Aurel Cosma, căruia i-am dorit tot succesul, va acționa ca această revistă să îmbrățișeze toate așteptările noastre. O teză ar fi, ca „Luceafărul” să lumineze și să purifice atmosfera bănățeană îmbăcșită de gazele câtorva gazete provinciale, unde atâția nechemați se ascund sub anonimate și penetrează orizontul cu stupefiantele indiferenței, calomniei, urii și a răzbunării.

Revista SANATATEA din București, care apare sub direcțiunea d-lui dr. Sigmand-Sigma, a pășit în al 35-lea an de apariție cu numărul de 1 Martie.

Este un semn de necesitatea acestei reviste, care a știut să se impună publicului cititor.

În adevăr, revista SANATATEA a reușit să se mențină 34 de ani numai datorită sprijinului ce i s'a acordat de către cititori și abonați, nicio altă subvenție sau vre-o încurajare oficială nu a venit să ușureze drumul, acestei reviste.

Ultimul număr, (1 Martie 1935) constituie un însemnat progres, în dorința conducătorilor de a face revista cât mai utilă. Vom nota în treacăt numai câteva din numele colaboratorilor, bogăția de articole, studii, ilustrațiuni, etc., trebuind să fie cercetată cu deamănuntul:

Dr. I. St. Furtună, Prof. Masci, dr. M. S. Nancy, dr. E. C. Decusară, Const. Popazolu, dr. W. Stekel (Viena), dr. Sigma, I. St. Sharony, dr. Preda Stăncuțu, Prof. N. Iorga, Prof. Ion Bianu, prof. dr. Em. Elefterescu, Ion Munteanu, St. O. Iosif, Scarlat Preajbă, Virginia Sp. Ionescu, dr. Eugen Spirt, G. I. Baboșeanu-Droc, dr. I. M. Marcu, dr. St. Ichim, dr. Gr. Chiru, dr. Moscovici-Buzău, Const. Barcaroiu, L. Munteanu, D. Teleor, D. Vinte.

Cercetând acest număr, se va vedea de ce un imens număr de abonați și cititori, consideră revista SANATATEA ca ceva strict necesar în orice familie, în orice gospodărie.

Revista SANATATEA nu trebuie să lipsească din nicio casă.

Un număr de probă se trimite în mod gratuit la cerere.

Redacția și administrația SANATATEA str. Triumfului, 7 București, 5.

REDACTIA

Redacționale

Manuscrisele să fie legibile și la timp trimise.
Reviste, ziare și broșuri de schimb se vor trimite redacției:

Lucian Costin — Caransebeș.

Administrative

Revista se susține numai din abonamente. Cei, cari au primit și **nu au restituit** No. 1, 2, 3-4 și 5-6, se consideră abonați.

Administrația îi roagă călduros pe toți abonații restanțieri, ca să lichideze **abonamentul anticipativ**, căci a susține o revistă numai din abonamente — **e o regie foarte grea.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Administrator pentru București:

Stud. univ. Nicolaie Posa

Str. Constantinache Caracaș, 55

Abonamente:

In țară: pentru particulari . . .	160 lei
pentru instituții . . .	250 lei
In străinătate	200 lei